

FÖRSVAR-
UNDERRÄTTELSE-
DOMSTOLEN

Datum
2025-04-10

Diarienummer
Ä 5-25
Er referens
Ju2024/02620

Remiss av betänkandet Säkerhetsprövningar – nya regler (SOU 2024:88)

Försvarsunderrättelsedomstolen har tagit del av betänkandet Säkerhetsprövningar – nya regler (SOU 2024:88).

Domstolen delar utredningens bedömning att Försvarsunderrättelsedomstolen inte är en lämplig instans för uppdraget att överpröva säkerhetsprövningsbeslut.

När det gäller frågan om avstängning av statligt anställda med anledning av eller inför ett säkerhetsprövningsbeslut är det oklart hur förslaget förhåller sig till regeringsformens uttömmande reglering av vad som får föranleda ett skiljande från anställningen när det gäller ordinarie domare (se 11 kap. 7 § regeringsformen). Enligt förslaget ska avstängningsmöjligheten även vara tillämplig på fullmaktsanställda (avsnitt 9.4.8). Att en ordinarie domare inte längre bedöms som lämplig att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten är dock inte grund för skiljande från anställningen.

Om en ordinarie domare, som inte är domstolschef, innehar en befattning som är placerad i säkerhetsklass och inte längre bedöms som lämplig att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten torde det i normalfallet vara möjligt att placera om denne till en befattning som inte är placerad i säkerhetsklass, dvs. inte får hantera mål där säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter kan förekomma. Detta torde i normalfallet vara ett beslut om sådana organisatoriska åtgärder inom en domstol som domstolschefen genom arbetsledningsrätten kan fatta utan att det kommer i konflikt med domarens oberoende ställning. Mer problematiskt blir det om det är domstolschefen som, efter en omprövning av säkerhetsprövningsbeslutet, inte bedöms vara lämplig att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten. I sådana fall finns det varken möjlighet till skiljande från anställningen eller omplacering inom domstolen. Möjligen skulle i sådana fall flyttningsinstrumentet, enligt 11 kap. 7 andra stycket regeringsformen, kunna användas om det finns en jämställd domaranställning som inte är placerad i säkerhetsklass.

Dessa förhållanden väcker även konstitutionella frågor om domstolarna och domares oberoende. Å ena sida framstår det som rimligt att en domstolschef som inte bedöms som lämplig att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten

Datum
2025-04-10

Diarienummer
Ä 5-25

inte heller gör det. Å andra sidan är det nödvändigt att säkerställa att säkerhetsprövningen inte används som ett instrument för att på ett otillbörligt sätt försöka skilja en ordinarie domare från anställning eller förflytta densamma. För andra ordinarie domare än ordförande och chef för Försvarsunderrättelsedomstolen hanteras säkerhetsprövningen av Domarnämnden (när det gäller domstolschefer) eller domstolarna själva (övriga ordinarie domare). Detta torde borga för att sådana ovidkommande hänsyn inte tas under säkerhetsprövningsprocessen. När det gäller ordförande i Försvarsunderrättelsedomstolen ansvarar Regeringskansliet för säkerhetsprövningen inför regeringens beslut om anställning. Regeringskansliet ansvarar även för den uppföljande delen av säkerhetsprövningen. På ett principiellt konstitutionellt plan framstår detta som tveksamt.

Ovanstående frågor bör behandlas inom ramen för den fortsatta beredningen.

I övrigt har Försvarsunderrättelsedomstolen inte några synpunkter på förslagen i betänkandet.

Beslut i detta ärende har fattats av ordföranden Daniel Ström efter föredragning av kanslichefen Mikael Karanikas.

Daniel Ström

Mikael Karanikas